

Migrácia vo volebných programoch stranických subjektov v Čechách a na Slovensku

Radoslav Štefančík

Resumé

Die Migration wurde zu den aktuellsten Themen der heutigen politischen Diskussion in westlichen Demokratien. Wie sieht aber die Situation in den Ländern, die mit der Zuwanderung nur heute konfrontiert werden? Das Thema dieses Ansatzes ist aber nicht die Meinung der breiten Öffentlichkeit, sondern die Ansichten der politischen Parteien. Wie sieht die Stellungnahme der politischen Parteien zur Zuwanderung? Ist das Thema überhaupt diskutiert? Nehmen die tschechischen und slowakischen Politiker die Migration ernst? Um eine Antwort auf die gestellten Fragen zu bekommen, werden die Wahlprogramme der politischen Subjekte analysiert. Spezielle Aufmerksamkeit wird den rechtsextremistischen Subjekten gewidmet.

Keywords: Migration, Slovak Republic, Czech Republic, Party Policy, Election, Extreme Parties.

1. Úvod

Pádom „železnej opony“, otvorením hraníc smerom na západ, následnou demokratizáciou spoločnosti a postupnou transformáciou národných ekonomík musia štáty bývalého socialistického bloku čeliť novým spoločenským problémom. Jedným z nich sú dôsledky presídľovania veľkých skupín obyvateľstva rozličných národností, kultúr, zvykov a tradícií do iných štátov, ich následná integrácia alebo neintegrácia, či osvojovanie si sociálnych, kultúrnych, politických a iných inštitúcií v novej vlasti. Ide o vážny problém najmä v monokultúrnych spoločnostiach, v ktorých pôvodní obyvatelia nemajú skúsenosť s prenikaním nových kultúrnych vzorcov do etablovanej kultúry. Napriek novým skutočnostiam vlády stredoeurópskych krajín, v porovnaní s vládami starých členských štátov únie, zatiaľ tejto otázke venujú len okrajovú pozornosť, hoci počet migrantov aj v týchto krajinách z roka na rok neustále narastá. Úloha vniesť otázky spojené s migráciou do celospoločenskej diskusie tak čiastočne leží na pleciach politických strán. Lenže ako na tento problém reagujú práve stranické formácie?

V centre môjho záujmu tak stojí politika českých a slovenských straníckych subjektov v otázke migrujúceho zahraničného obyvateľstva. Otázne je, či politické strany vnímajú otázku migrácie¹ ako závažný problém tvoriaci obsahovú súčasť programových dokumentov politických strán. Zvláštnu pozornosť budem venovať volebným programom krajne pravicových straníckych subjektov kandidujúce v ostatných voľbách do parlamentov oboch krajín. Negatívny postoj k prisťahovalcom sa totiž v západných demokraciách stal výťažkom k popularite prevažne pravicových populistických subjektov. Ako príklad uvediem Slobodných v Rakúsku, Front National vo Francúzsku alebo Ludovcov vo Švajčiarsku. Otázne teda je, či rezervovaný postoj, ba priam otvorený odpor k migrantom má nejaký vplyv aj na program krajne pravicových strán pôsobiacich v Čechách alebo na Slovensku.

2. Migrácia – aktuálny predmet politickej diskusie?

Pre krajiny strednej Európy, vrátane Českej republiky, je začiatok 20. storočia charakterizovaný takmer výlučne jednosmernou migráciou. Emigráciu v tejto oblasti počas predchádzajúceho storočia vyvolávali tak ekonomické, ako aj sociálne a politické dôvody. Dve veľké svetové vojny, hospodárska kríza medzi nimi a po porážke nacistickej diktatúry nastolenie ďalšieho nedemokratického režimu boli hlavnými príčinami veľkých vysťahovaleckých vln českého a slovenského obyvateľstva. Demokratizačné zmeny po páde komunistického režimu sú rozhodujúcim dôvodom zmeny pohľadu na tento spoločenský fenomén. Česká republika ako aj Slovensko sa postupne stávajú tranzitnými a po vstupe do Európskej únie aj cieľovými krajinami migrujúceho obyvateľstva. Rast počtu cudzincov na svojom území tak obe krajiny núti uvažovať nad úplne novým, doteraz nepoznaným javom spojeným s mnohými problematickými otázkami, všeobecne rozdelených do oblasti imigračnej, azylovej a integračnej politiky, zahrňujúce o. i. sféru školstva a sociálnych vecí, zdravotnej starostlivosti, otázok zamestnanosti, kultúry, bezpečnosti etc.

Koexistencia príslušníkov autochtónnej spoločnosti s prisťahovalcami však nie je vždy ideálna. Vzájomné spolužitie rozličných kultúr, hlavne v pôvodne monokultúrnych

---

¹ Ku koncu roku 2005 bolo v Českej republike evidovaných 278.312 cudzincov s povoleným pobytom, z toho cca. jednu tretinu tvorili príslušníci členských krajín Európskej únie. Cca. 150.000 cudzincov malo úradmi potvrdené pracovné povolenie. Pozri Ministerstvo vnútra Českej republiky (2006): *Zpráva o situaci o stave migrace na území České republiky za rok 2005*. On: <http://www.mvcr.cz/dokument/2006/migrace05.pdf>, s. 68). V Slovenskej republike bolo ku koncu roku 2006 evidovaných 32.153 cudzincov s povoleným pobytom (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (2007): *Štatistický prehľad*).

spoločnostiach, je prameňom častých konfliktov medzi oboma skupinami obyvateľstva. Valentina Petrus upozorňuje na revitalizáciu nacionalizmu v niektorých krajinách Európy, hľadanie novej definície pojmu národ, ako aj na snahy o vylúčenie určitých skupín prisťahovalcov zo spoločenského života spoločnosti.² Zdroje tohto trendu však nemožno hľadať výlučne v rezervovanom postoji príslušníkov autochtónnej spoločnosti. Lid'ák s Koganovou porovnávajú klasické vlny prisťahovalectva v minulých obdobiach so súčasnými migračnými a následne integračnými trendmi. Zatiaľ čo prisťahovalci sa v minulosti snažili o rýchlu identifikáciu a splynutie s pôvodným obyvateľstvom, v súčasnosti sa cudzinci snažia o zachovanie a udržanie etnického pôvodu, ako aj svojho spôsobu života.³ Podstatnú úlohu v podpore negatívnych postojov k prisťahovalcom zohrávajú rovnako početné teroristické útoky náboženských fanatikov v Spojených štátoch amerických a v krajinách Európskej únie, ale aj spájanie občanov z Albánska, Srbska, Ukrajiny a Ruska s mafiánskymi skupinami pôsobiacimi na území oboch štátov.

Časť príslušníkov autochtónnej spoločnosti citlivo reaguje na ohrozenie svojej bezpečnosti, ale aj národnej, kultúrnej či náboženskej identity. Objavujú sa obavy pred stratou pracovného miesta, cudzinci sú neraz vnímaní najmä ako poberatelia sociálnych dávok, či páchatelia trestných činov. Dôsledkom je posilňujúce sa nepriateľstvo voči cudzincom a nárast nacionalizmu, podpora pravicových extrémistických politických strán, ktoré spravidla odmietajú dlhodobé usádzanie sa cudzincov. Nakoľko sa Česká republika ako aj Slovensko postupne menia z tranzitných štátov na krajiny cieľové, je zaujímavé sledovať súčasný stav politického diskurzu k tejto téme. V nasledujúcej časti práce preto zhodnotím postoje parlamentných a niektorých vybraných neparlamentných českých a slovenských straníckych subjektov k otázkam spojených s migráciou. Vychádzať pritom budem z predvolebných programov z roku 2006.

3. České politické strany so zastúpením v Poslaneckej snemovni

Najprepracovanejší postoj k otázkam migrácie vo svojom predvolebnom programe vo voľbách do Poslaneckej snemovne v roku 2006 ponúkla Strana zelených. V súlade s postojmi iných európskych zelených strán sa aj českí Zelení postavili k migrácii pozitívne. V programe

² Pozri Petrus, V. (2002): *Legislatívny rámec azylovej politiky niektorých krajín Európskej únie*. In: Kotvanová, A.; Szép, A. (ed): *Migrácia a Rómovia*. Bratislava: Slovenský inštitút medzinárodných štúdií, s. 73-94, tu s. 74.

³ Pozri Lid'ák, J.; Koganová, V. (2003): *Migrácia a jej vplyv na vnútornú politiku a medzinárodné vzťahy*. In: II. Kongres českých politológů. Praha Česká společnost pro politické vědy, s. 445-454, tu s. 446.

nielen deklarovali ochotu vykonávať aktívnu migračnú politiku, ale priniesli aj konkrétne stanoviská k jednotlivým aspektom.⁴ O. i. riadenou migráciou a začlenením migrantov do spoločnosti navrhli riešiť udržanie dôchodkového a sociálneho systému. V oblasti integrácie cudzincov odmietli reštriktívnu integračnú politiku štátu, ktorá na jednej strane síce vedie k poklesu legálnej migrácii, ale na strane druhej k nárastu počtu nelegálnych prisťahovalcov. Strana zelených zároveň upriamila pozornosť na vlastné projekty v oblasti zmierňovania negatívnych nálad českej verejnosti voči cudzincom. Konkrétne kroky navrhla uskutočniť v oblasti práce a bývania. V týchto dvoch oblastiach vidí najväčšie problémy, ktoré zhoršujú kvalitu života cudzincov v Českej republike.

Ostatné politické strany zastúpené v Poslaneckej snemovni zatiaľ problematiku migrácie v predvolebných programoch nereflektovali v dostatočnej miere. Pravicové strany sa k nej postavili viac negatívne ako pozitívne. Vládnuca Občiansko-demokratická strana sa o migrantoch zmienila len v časti venovanej bezpečnostným otázkam. Rýchlejšie riešením azylovej politiky chce „zabrániť zneužívaniu pobytu imigrantov na páchanie trestnej činnosti a k nelegálnemu zamestnávaniu cudzincov“.⁵ O niečo konkrétnejšie ako ODS sa v predvolebnom programe otázkam migrácie venovala KDU-ČSL. Podobne ako jej pravicový koaličný partner sa o nej vyjadruje skôr negatívne.⁶ V otázke postoja k cudzincom zohráva dôležitú úlohu ich vzťah ku kultúre autochtónnej spoločnosti. Pre kresťanských demokratov sú totiž vítaní len cudzinci, ktorí „dodržujú kultúrne a spoločenské pravidlá“ českej spoločnosti. Zároveň mala v pláne presadzovať „prísne, kultúrne, transparentné a zásadne nekorupčné povoľovanie pobytov.“ V otázke integrácie cudzincov vyjadrila predsavzatie podieľať sa aktívne na integrácii „pracujúcich a dane platiacich cudzincov“. KDU-ČSL sa negatívne vyjadrila k cudzineckej polícii, ktorú kvôli vysokému stupňu korupcie vníma ako jeden z najslabších článkov českej polície.

Problematika migrácie sa vo volebnom programe ČSSD pre parlamentné voľby 2006 nenachádzala v jednej kompletnej kapitole, ale bola súčasťou viacerých obsahových častí volebného programu, ako bezpečnostných zložiek, otázka zamestnanosti, či poskytovania vzdelania. Sociálni demokrati vyjadrili ochotu bojovať proti nelegálnej migrácii

---

⁴ Pozri Strana zelených (2006): *Volební program. Kvalita života*. On: <http://www.zeleni.cz/getfile.php?id=86-&cid=247> (4.5.2007), s. 58.

⁵ Pozri Občiansko-demokratická strana (2006): *Společně pro lepší život. Volební program 2006*. On: http://www.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf (14.5.2007), s. 40.

⁶ Pozri KDU-ČSL (2006): *Volební program. Volby 2006*. On: http://www.kdu-csl.cz/veida/Media_15075_2006-_2_27_13_35_22.pdf (14.5.2007), s. 75.

a nelegálnemu zamestnávaniu cudzincov zvýšením efektivity činnosti kontrolných orgánov.⁷ K legálnemu zamestnávaniu cudzincov sa postavili pozitívne v prípade, ak by česká spoločnosť nedokázala vyprodukovať dostatok vysokokvalifikovanej pracovnej sily. Ďalšie zamestnávanie cudzincov pripúšťajú po zvážení aktuálnych podmienok na pracovnom trhu, hoci sa zároveň vyjadrujú aj za zjednodušenie udeľovania pracovných povolení a pokračovanie projektu zamestnávania vysokokvalifikovaných pracovníkov zo zahraničia.⁸ V otázkach integrácie cudzincov vyjadrili podporu integrácii rodinných príslušníkov už usadených cudzincov a „vytvorenie nevyhnutných podmienok pre ich ekonomickú samostatnosť a ochranu pred diskrimináciou“⁹. Rovnako podporili rovnocenné zaobchádzanie s cudzincami v procese vzdelávania a v systéme zdravotného poistenia. Podporu vyjadrili aj mimovládnych organizáciám, ktoré sa venujú otázkam integrácie cudzincov do českej spoločnosti.

Spomedzi parlamentných strán venovala migrácii najmenej priestoru KSČM. Komunisti odkazovali na migrantov v časti venovanej demokracii, právnemu štátu a verejnej správy, kde sa zaviazali odstrániť „všetky formy diskriminácie menšín a jednotlivcov, vrátane migrantov“.¹⁰ Rovnako v kapitole venovanej deťom a mládeži vyjadrili podporu „multikultúrnej školskej a mimoškolskej výchove a vzdelávaniu a pestovaniu schopnosti vzájomného spolužitia rôznych etník“.¹¹ Vlažný postoj, takmer až nezáujem českých komunistov k tejto otázke je paradoxný, nakoľko v západnej Európe patria komunistické politické strany k tradičným obhajcom práv prisťahovalcov.

4. Vybrané politické strany bez zastúpenia v Poslaneckej snemovni

Kvôli väčšiemu počtu mimoparlamentných strán¹² sústredím svoju pozornosť len na vybrané stranícke subjekty. Nakoľko v západnej Európe sa téma migrácie stala bazálnou súčasťou programov krajne pravicových straníckych subjektov, v tejto časti práce bude

⁷ Pozri ČSSD (2006): *Jistoty a prosperita. Volební program ČSSD 2006*. On: <http://www.volbycr.cz/download/Volebni-program-velky.pdf> (12.5.2007), s. 69.

⁸ Pozri tamtiež, s. 14-15.

⁹ Pozri tamtiež, s. 20.

¹⁰ Pozri KSČM (2006): *Volební program KSČM na období 2006-2010*. On: <http://www.kscm.cz/index.asp?managepreview=ok&thema=3306&category=&language=1&item=28394> (12.5.2007), s. 2.

¹¹ Pozri tamtiež, s. 16.

¹² Z 26 politických strán a hnutí zasadlo do lavíc Poslaneckej snemovne päť straníckych subjektov.

v centre mojej pozornosti stáť otázka, do akej miery sa téma migrácie nachádzala vo volebných programoch obdobne orientovaných strán v Českej republike v roku 2006.

Pink so Smolíkom považujú za súčasné krajne pravicové subjekty Národnú stranu (NS)¹³ a stranu s názvom Právo a spravodlivosť (PaS).¹⁴ Obe strany vo voľbách do Poslaneckej snemovne 2006 neprekročili hranicu polpercenta získaných hlasov. Právo a spravodlivosť sa vo svojom programe zamerala na kritiku hlavných straníckych subjektov. Obvinili ich z „*podliehania dlhodobým vplyvom zahraničných mocenských skupín*“¹⁵ a nedostatočného obhajovania záujmov „*vlastného národa*“. Negatívny postoj k príslušníkom iných národov, či etník zdôrazňujú už vo svojom Manifeste pre voľby 2006, v ktorom zdôrazňujú jazykovú a kultúrnu svojbytnosť českého obyvateľstva. Odmietajú multikulturalizmus a vyzdvihujú myšlienku domáceho vlastenectva. Vo svojich programových prioritách navrhujú radikálne obmedzenie imigrácie do ČR. Nenavrhlí tak nulovú toleranciu k migrácii, naopak si ju vedia predstaviť zavedením výberovej imigrácie s prísnyimi podmienkami vrátane jazykovej skúšky a sľubu lojality.¹⁶ V programe však neuvádzajú, podľa akých kritérií by mali byť vyberaní imigranti smerujúci do Českej republiky. V časti „*Co odmiatame*“ Právo a spravodlivosť vyjadruje negatívny postoj k európskemu superštátu a euroústave, k ideológiám marxizmu a nacizmu a zákonu o registrovanom partnerstve. Zmienka o otázkach spojených s migráciou sa v tejto časti nenachádza.

Jednoznačne negatívnejšie sa k prisťahovalcom stavia Národná strana, ktorá vo voľbách do Poslaneckej snemovne získala 0,17 percenta hlasov¹⁷. V úvode jej internetového portálu¹⁸ začiatkom júna 2007 oslovovala jeho návštevníkov prezentáciou „*Pomozte nám zajistiť vám práci. Podpořte naše ne-imigraci*“. V prezentácii upozorňovala na počet nezamestnaných v ČR (540.000), ktorých dala do súvislosti s počtom žijúcich imigrantov (580.000 z toho 260.000 legálne). Vytvára tak znanie, že jednou z hlavných príčin polmiliónovej „armády“ nezamestnaných je zamestnávajú prísušníkov iných štátov. Vo

---

¹³ Národnú stranu definujú ako ultrapravicovú aj Miroslav Mareš, ktorý sa pri jej zaradení odvoláva na Správu o problematike extrémizmu na území ČR v roku 2000. Pozri Mareš, M. (2003): *Pravicový extrémismus a radikalismus v ČR*. Barrister & Principal Centrum strategických studií, s. 250.

¹⁴ Pozri Pink, M.; Smolík, J (2007): *Komunální volby a krajně pravicové politické strany v České republice v roce 2006*. In: *Středoevropské politické studie*, roč. IX, č. 1, s. 76-94, tu s. 77.

¹⁵ Právo a spravodlivosť (2006): *Manifest Právo a Spravedlnost*. On: http://www.pas-strana.cz/02_manifest.htm (19.5.2007).

¹⁶ Pozri Právo a spravodlivosť (2006): *Programové priority PaS pro volby v roce 2006*. On: http://www.pas-strana.cz/-02_manifest.htm (19.5.2007).

¹⁷ Český statistický úřad (2006): *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 2. - 3.6.2006*. On: <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ> (20.5.2007).

¹⁸ Národná strana: On: <http://www.narodni-strana.cz> (4.6.2007).

svojom základnom dokumente *Politický program Národnej strany*¹⁹ sa imigrantom a národnostným menšinám venuje na rovnakom priestore, ako iným spoločensko-politickým otázkam. NS vystupuje za sprísnenie imigračnej politiky a za jasné pravidlá pri udeľovaní štátneho občianstva, kde podobne ako PaS vyzdvihuje jazykovú skúšku. Strana rešpektuje vojnových a humanitárnych utečencov, vyjadruje sa však jednoznačne proti ekonomickej migrácii. Vyjadruje sa za sprísnenie podmienok pri zamestnávaní cudzincov a za prísne postihy voči zamestnávateľom imigrantov bez pracovného povolenia. V prípade, ak je cudzinec odsúdený na území ČR, navrhuje jeho „*okamžitú deportáciu k výkonu trestu do krajiny pôvodu*“.

Napriek tomu, že v krajinách západnej Európy si politické strany kritikou migrácie získavajú značnú časť verejnosti, výsledky z ostatných volieb do Poslaneckej snemovne ukazujú zatiaľ vlažný vzťah obyvateľov ČR k týmto otázkam. A to aj napriek odmietaniu imigrantov českou verejnosťou. Platí tak téza Jana Rataja, že témy nastoľované krajne pravicovými stranami sú spoločnosťou síce považované za skutočné a naliehavé, postoj verejnosti ku krajnej pravici však zostáva vlažný. Za hlavné príčiny tohto stavu Rataj považuje nedostatočnú charizmu vrcholných politikov krajne pravicového spektra, jeho diskreditáciu v českom historickom povedomí, ale aj odmietanie militantných metód a navrhovaných spôsobov riešenia nastolených problémov.²⁰ Otázky spojené s migráciou teda stoja v centre pozornosti tak českej verejnosti, ako aj krajne pravicových straníckych subjektov, pretransformovanie problému do celospoločenského politického diskurzu však zrejme ostáva na pleciach relevantných parlamentných strán.

5. Slovenské politické strany zo zastúpením v Národnej rade Slovenskej republiky

Napriek existujúcim dokumentom upravujúcich otázky spojené s migráciou, v programoch politických strán sa o zahraničnej mobilite objavujú zmienky len veľmi sporadicky. V programoch ĽS-HZDS, a Smere-SD pre voľby do NR SR v rokoch 2002 a 2006 sa nenachádza jediná zmienka o zahraničnej migrácii. Slovenská národná strana sa vo voľbách

¹⁹ Národná strana (2006): *Politický program Národní strany, manuál obrany českých národních záujmů*. On: <http://www.narodni-strana.cz/program.php#4> (23.5.2007).

²⁰ Pozri Rataj, J. (2004): *Politické koncepcie a aktivizační témata soudobé české krajní pravice*. On: <http://www.svod-cz.info/aktuality/tezeRataj.htm> (10.4.2007).

2006 predstavila prepracovaným programom v oblasti národnostných menšín, jej politika je však dlhodobo nasmerovaná takmer výlučne na otázky spojené s maďarskou menšinou. Otázkam migrácie resp. príslušníkom iných skupín (okrem maďarskej a rómskej) sa prakticky nevenuje. Politika SNS je tak na rozdiel od moderných národných strán v krajinách západnej Európy, ktoré artikulujú svoj negatívny vzťah predovšetkým k prisťahovalcom a nie k príslušníkom dlhodobo etablovanej menšiny na území daného štátu, postavená na vytváraní obáv spoločnosti s cca. piatimi miliónmi obyvateľov pred cca. polmilionovou menšinou resp. jej politickými predstaviteľmi.

Opozičná SMK uvádza nelegálnu migráciu vo svojom volebnom programe 2006 len ako jeden z príkladov rizík v oblasti bezpečnostnej politiky, ale o migračnej politike sa nezmieňuje. SDKÚ-DS venovala väčší priestor migračnej politike v roku 2002, kedy sa vyslovila za „sprísnenie migračnej politiky“. Pod migračnou politikou však rozumela len azylovú politiku, v rámci ktorej presadzovala prísnejší režim. O integračnej politike prisťahovalcov so získaným azylom nehovorila nič. O štyri roky neskôr stojí migračná politika na periférii záujmu. SDKÚ-DS sa však priklonila za riešenie národnej migračnej politiky v spolupráci s inými členskými štátmi EÚ. Kresťansko-demokratické hnutie sa v roku 2002 venovalo migrácii len v súvislosti s ochranou východných hraníc s Ukrajinou pred príchodom nelegálnych migrantov cez „zelenú hranicu“. O štyri roky neskôr sa v jej predvolebnom programe objavuje zmienka o ciele sprísniť udeľovanie azylov, snahe o zachovanie suverenity v azylovej politike a sprísnení pravidiel pri udeľovaní štátneho občianstva.

6. Vybrané politické strany bez zastúpenia v Národnej rade Slovenskej republiky

Politické strany kandidujúce vo voľbách do NR SR s konečným volebným výsledkom nižším ako päť percent sa postavili k otázkam migrácie podobne ako vo voľbách úspešné strany. Program Komunistickej strany Slovenska²¹ neobsahuje jedinou zmienku z oblasti migrácie. Čiastočne sa migrácii venovalo Slobodné fórum. Vo volebnom programe 2006 predstavilo svoj zámerom bojovať proti nelegálnemu prisťahovalectvu a vytvoriť migračnú doktrínu

---

²¹ Pozri Komunistická strana Slovenska (2006): Volebný program 2006. On: http://volby.osobnosti.sk/-dokumenty/KSS/Volebny_program_2006.doc (23.7.2007).

SR.²² SF však nedefinuje predpokladané nástroje v boji proti nelegálnej migrácii, ani nepredstavuje konkrétne zámery v oblasti migračnej politiky. Liberáli z Aliancie nového občana predstavili svoj zámer „iniciovat' širokú diskusiu na tému **azylovej politiky** s cieľom prijatia nových legislatívnych pravidiel“, ktoré by umožnili kvalitatívne lepšiu úroveň života azylantov.²³

Spomedzi krajne pravicových stranických subjektov kandidovala vo voľbách 2006 len Slovenská ľudová strana.²⁴ Na rozdiel od podobne orientovaných strán v Českej republike sa slovenská krajná pravica neprezentuje témou migrácie resp. azylovej politiky alebo odporu voči prisťahovalcom. SLS len v jednom bode presadzuje prísnu reštriktívnu azylovú povinnosť, ale tam sa zmienka o problematike migrácie začína aj končí.²⁵

Z komparácie predvolebných programov vyplýva nedostatočná pozornosť migračnej politike zo strany slovenských politických strán, a to aj napriek upozorneniam migračného úradu na rast miery cezhraničnej mobility európskeho, ale aj neeurópskeho obyvateľstva. Súčasnú politickú elitu zväčša vnímajú len parciálnu časť migračnej politiky a to politiku azylovú. Prist'ahovaleckú politiku resp. politiku integračnú úplne ignorujú. Aktivity smerujúce k vyvolaniu verejnej diskusie o problémoch spojených s migráciou pochádzajú hlavne z prostredia mimovládnych organizácií alebo priamo médií. Problém migračnej politiky v podmienkach Slovenskej republiky tak spočíva najmä v nedostatočnej artikulácii existujúceho problému aktérmi verejnej politiky, ktorej existenciu, opierajúc sa o francúzskeho autora Padioleaua, vníma Ľuba Kráľová ako jeden zo základných predpokladov procesu začleňovania sociálneho problému do politickej agendy.²⁶

7. Záver

Téma migrácie má vo volebných programoch strán v krajinách západnej Európy svoje samostatné miesto. Preto mojou ambíciou bolo zmapovať otázku migrácie aj v programoch

---

²² Pozri Slobodné fórum (2006): *Volebný program 2006*. On: <http://www.slobodneforum.sk/program/-document.2006-05-15.8987930671> (23.7.2007).

²³ Pozri Aliancia nového občana (2006): *Volebný program 2006*. On: <http://www.ano-aliancia.sk/documents/-ANOProgram.doc> (23.7.2007).

²⁴ Krajne pravicovú Slovenskú pospolitosť – Národnú stranu rozpustil Najvyšší súd SR ešte pred začatím predvolebnej kampane 2006.

²⁵ Pozri Slovenská ľudová strana (2006): *Volebný program 2006*. On: http://volby2006.hsls.sk/Program_-web_svA.pdf (23.7.2007).

²⁶ Pozri Kráľová, Ľ. (2006): *Aktéri a politické siete v procese tvorby verejnej politiky*. In: Kráľová, Ľ. a kolektív: *Aktuálne otázky verejnej politiky*. Košice, Typopress, s. 96-113, tu s. 99.

českých a slovenských straníckych subjektov. V programoch českých straníckych subjektov možno pozorovať väčší záujem o otázky spojené s migráciou. Dôvody treba hľadať najmä vo vyššom počte žijúcich cudzincov v Českej republike.

Napriek rezervovanému prístupu českej verejnosti k cudzincom sa zatiaľ téma migrácie objavuje len v programoch niektorých parlamentných strán. Až na výnimku českej Strany zelených vo väčšine prípadov nejde o koncepčne prepracovaný postoj. Možno však povedať, že v Českej republike v súlade s moderným európskym trendom vystupujú ľavicové subjekty k migrantom pozitívnejšie, zatiaľ čo pravicovo orientované strany k nim zaujímajú skôr rezervovanejší postoj.

Z dvoch českých krajne pravicových subjektov sa vo svojom programe podrobnejšie migrácii venovala len Národná strana, hoci koncepciu multikulturalizmu odmieta aj Právo a spravodlivosť. Obmedzenie imigrácie predstavuje Národná strana ako účinný nástroj v boji proti nezamestnanosti. Nízke volebné zisky oboch strán však poukazujú, že napriek rezervovanému postoj k migrantom, česká verejnosť odmieta riešiť sprievodné problémy radikálnymi spôsobmi.

Z komparácie predvolebných programov slovenských straníckych subjektov vyplýva jej evidentný nezáujem o migračnú politiku. Súčasnú politickú elitu zväčša vnímajú len parciálnu časť migračnej politiky a to politiku azylovú. Prist'ahovaleckej politike resp. integračnej sa nevenujú vôbec.

Fenomén migrácie tak ako krajiny západnej Európy postihuje v súčasnosti rovnako Českú republiku a v menšej miere aj Slovensko. Hoci sa rôzne otázky spojené s migráciou objavujú ako súčasť verejnej politiky oboch vlád niekoľko rokov, politické strany zatiaľ túto tému nereflektujú v dostatočnej miere. Predpokladám však, že s nárastom počtu imigrantov bude tento novodobý fenomén viac rezonovať v spoločenskom diskurze. Očakávam, že v priebehu niekoľkých rokov sa bude migrácia objavovať ako pravidelná súčasť volebných programov a možno časom bude práve postoj k prist'ahovalcom rozhodovať o konečnom výsledku volieb.

8. Použitá literatúra:

Primárna literatúra:

- ANO (2006): *Volebný program 2006*. On: <http://www.ano-aliancia.sk/documents/-ANOProgram.doc>.
- Český statistický úrad (2006): *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 2. - 3.6.2006*. On: <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>.
- ČSSD (2006): *Jistoty a prosperita. Volební program ČSSD 2006*. On: <http://www.volbycr.cz/download/Volebni-program-velky.pdf>.
- IOM (2003): *World Migration 2005: Costs and benefits of international migration*. Medzinárodná organizácia pre migráciu, Ženeva.
- KDU-ČSL (2006): *Volební program. Volby 2006*. On: http://www.kdu-csl.cz/video/-Media_15075_2006_2_27_13_35_22.pdf.
- KSČM (2006): *Volební program KSČM na období 2006-2010*. On: <http://www.kscm.cz/-index.asp?managepreview=ok&thema=3306&category=&language=1&item=28394>.
- KSS (2006): *Volebný program 2006*. On: http://volby.osobnosti.sk/dokumenty/KSS/-Volebny_program_2006.doc.
- Ministerstvo vnútra Českej republiky (2006): *Zpráva o situaci o stave migrace na území České republiky za rok 2005*. On: <http://www.mvcr.cz/dokument/2006/migrace05.pdf>.
- Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (2007): Štatistický prehľad.
- Národná strana (2006): *Politický program Národní strany, manuál obrany českých národních záujmů*. On: <http://www.narodni-strana.cz/program.php#4>.
- Občiansko-demokratická strana (2006): *Společně pro lepší život. Volební program 2006*. On: http://www.ods.cz/volby/weby/2006/download/docs/volebni_program_ODS.pdf.
- Právo a spravodlivosť (2006): *Manifest Právo a Spravedlnost*. On: http://www.pas-strana.cz/02_manifest.htm.
- Právo a spravodlivosť (2006): *Programové priority PaS pro volby v roce 2006*. On: http://www.pas-strana.cz/02_manifest.htm.
- Slobodné fórum (2006): *Volebný program 2006*. On: <http://www.slobodneforum.sk/-program/document.2006-05-15.8987930671>.
- SLS (2006): *Volebný program 2006*. On: http://volby2006.hsls.sk/Program_web_svA.pdf.
- Strana zelených (2006): *Volební program. Kvalita života*. On: <http://www.zeleni.cz/-getfile.php?id=86&cid=247>.

Sekundárna literatúra:

- Kráľová, Ľ. (2006): *Aktéri a politické siete v procese tvorby verejnej politiky*. In: Kráľová, Ľ. a kolektív: *Aktuálne otázky verejnej politiky*. Košice, Typopress, s. 96-113.
- Lid'ák, J.; Koganová, V. (2003): *Migrácia a jej vplyv na vnútornú politiku a medzinárodné vzťahy*. In: II. Kongres českých politológů. Praha: Česká společnost pro politické vědy, s. 445-454.
- Mareš, M. (2003): *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Barrister & Principal Centrum strategických studií.
- Petrus, V. (2002): *Legislatívny rámec azylovej politiky niektorých krajín Európskej únie*. In: Kotvanová, A.; Szép, A. (ed.): *Migrácia a Rómovia*. Bratislava: Slovenský inštitút medzinárodných štúdií, s. 73-94.
- Pink, M.; Smolík, J. (2007): *Komunální volby a krajně pravicové politické strany v České republice v roce 2006*. In: *Středoevropské politické studie*, roč. IX, č. 1, s. 76-94.
- Rataj, J. (2004): *Politické koncepce a aktivizační témata soudobé české krajní pravice*. On: <http://www.svod-cz.info/aktuality/tezeRataj.htm>.

9. Zoznam skratiek

ANO – Aliancia nového občana

ČSSD – Česká strana sociálně-demokratická

ĽS-HZDS – Ľudová strana – Hnutie za demokratické Slovensko

KDH – Kresťansko-demokratické hnutie

KDU-ČSL – Kresťansko-demokratická únia – Česká strana ľudová

KSČM – Komunistická strana Čiech a Moravy

KSS – Komunistická strana Slovenska

NR SR – Národná rada Slovenskej republiky

ODS – Občiansko-demokratická strana

PaS – Právo a spravodlivosť

SF – Slobodné fórum

SDKÚ-DS – Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana

SĽS – Slovenská ľudová strana

Smer-SD – Smer – sociálna demokracia

SMK – Strana maďarskej koalície